

Analizoare de spectru

Această prezentare este bazată pe materialele:

- *Agilent Spectrum Analysis Basics – Application note 150*
- *Spectrum Analysis Back to Basics – prezentare Agilent*

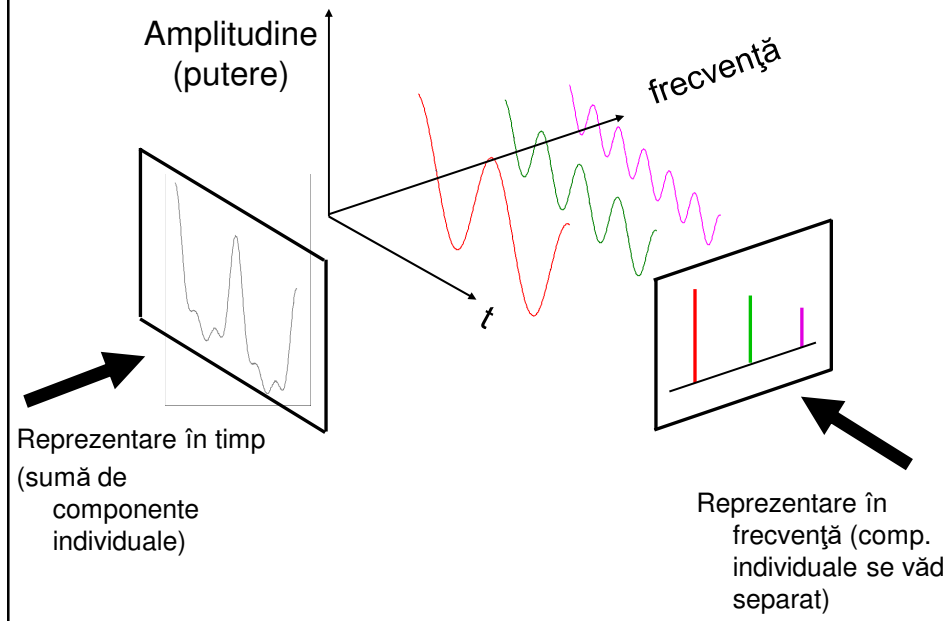
1

Analizorul de spectru

- Analogul osciloscopului, în domeniul frecvență
- Performanțe
  - -60dBm ... +30dBm
  - Frecvențe: <1Hz ... sute de GHz
- Utilizări
  - Vizualizarea spectrului semnalului
  - Măsurarea *Spurious emissions* (emisii parazite)
  - Măsurări de compatibilitate electromagnetică
  - Monitorizarea spectrului radioelectric
  - Determinarea distorsiunilor armonice și de intermodulație
  - Măsurarea puterii de ieșire
  - Măsurarea benzii ocupate
  - Determinarea modulației, demodulare

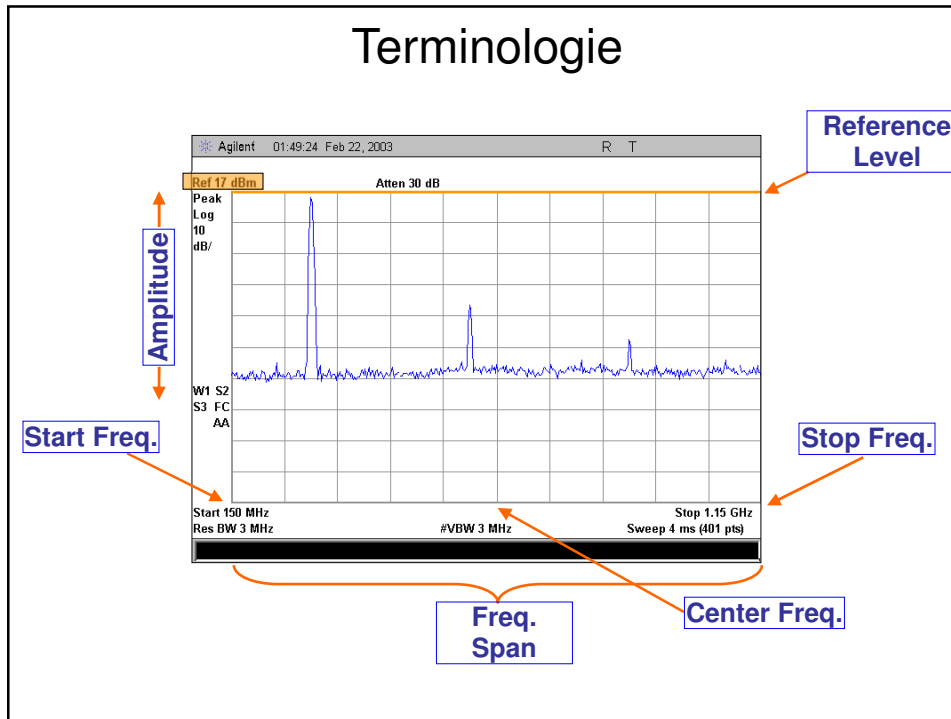
2

Comparație timp-frecvență

3

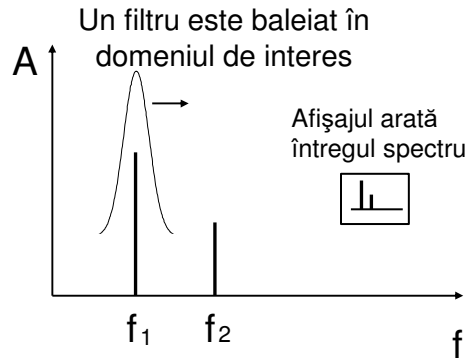
Terminologie

4

Tipuri de analizoare

Analizorul cu baleiere (*swept analyzer*)

Arhitectură clasică; filtrul baleiază pe rând fiecare componentă de frecvență

Numit și *analizor heterodină*

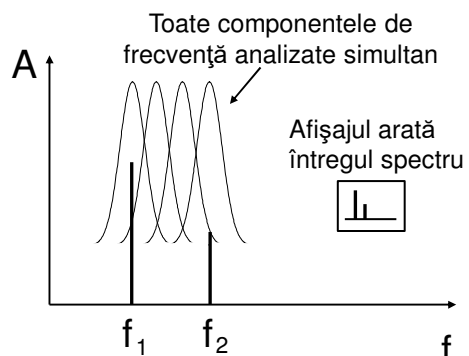
Avantaje

- Mai rapid pentru domenii largi de frecvență
- Singura arhitectură disponibilă la frecvențe mari de intrare
- Domeniu dinamic de intrare mai mare

5

Tipuri de analizoare

Analizorul FFT

Arhitectura cea mai modernă; depinde direct de disponibilitatea CAN de frecvență compatibilă cu semnalul de intrare; nu este posibilă direct pt. frecvențe mari (GHz)

Avantaje:

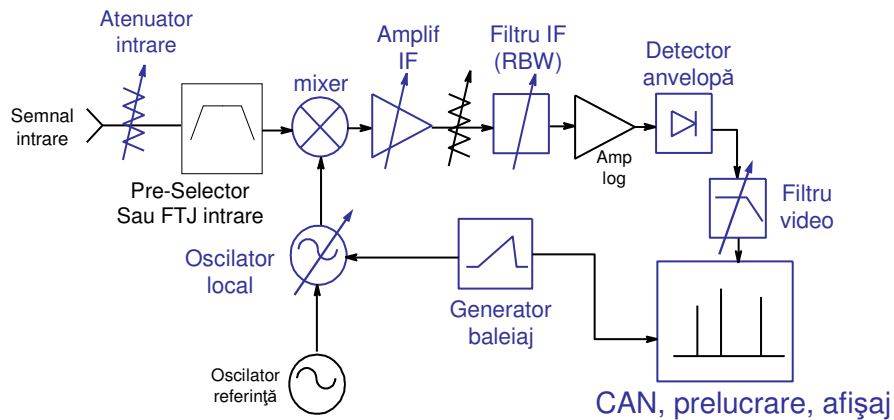
- Mai rapid pentru intervale de frecvență relativ mai reduse și rezoluții înguste în frecvență
- Poate măsura și faza, nu numai amplitudinea
- Posibilități de demodulare

Dezavantaj:

- gama dinamică mai redusă

6

Schema bloc a analizorului heterodină

- Schemă preponderent analogică, “asistată” digital pe partea de afișare (CAN **nu** este pe semnalul de intrare ca la analiz. FFT) sau pe partea de filtrare
- CAN poate lipsi → afișajul trebuie să fie cu persistență foarte mare (diferență față de osciloscopul analogic vs. osciloscopul digital)

7

Mixerul

- Exemplu de heterodină: orice receptor radio în banda FM !
- Exemplu:
 $f_s = 88 \dots 108 \text{ MHz}$
 $f_{IF} = 10.7 \text{ MHz}$ (fixă; valoare uzuală pe care se fabrică filtrele pe IF)

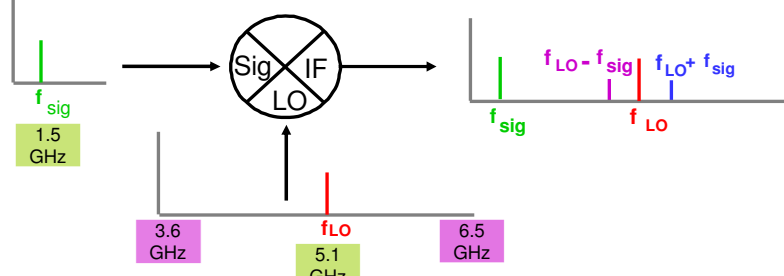

Edwin Armstrong: inventatorul heterodinei (1918)

- Principiul heterodinei ↔ schimbare de frecvență ↔ semnalul de intrare pe f **variabilă** este convertit într-un semnal pe FI **fixă**.
- ecuația heterodinei: $f_s = f_{LO} - f_{IF}$
- Q1: pt. un radio comercial, calculați în ce bandă trebuie acordat LO pentru a putea selecta orice post din banda FM. Cum se recepționează un post pe $f_1 = 100 \text{ MHz}$ fără a recepționa și $f_2 = 101 \text{ MHz}$?
- Q2: desenați **diagrama de acord** $f_s = f(f_{LO})$
- Avantaje heterodină:
  - 1) filtru FI de bandă foarte îngustă ↔ selectivitate în frecvență foarte bună (posibilitatea de a distinge 2 componente de frecv. diferite, dar apropiate în cazul AS, respective 2 posturi de radio apropiate)
  - 2) $f_{IF} \ll f_s \rightarrow$ etajele următoare lucrează la frecv. mai joase → mai simple !

8

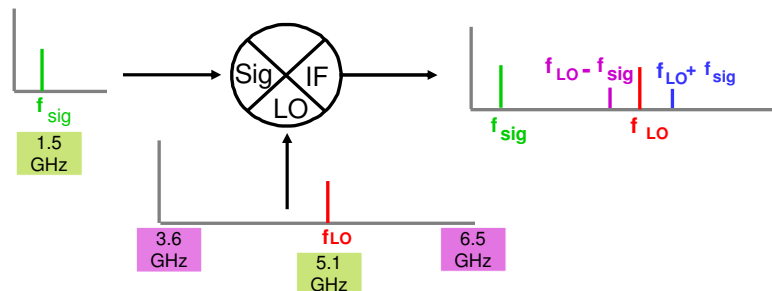
Mixerul

- Semnalul de intrare f_s poate fi oriunde în banda AS:
    - ex: $f_s = (0 \dots 2.9)\text{GHz}$; pp. că avem o singură componentă $f_s = 1.5\text{GHz}$
  - f_{LO} **este variabil**: LO este baleiat într-o bandă:
    - ex: $f_{LO} = (3.6 \dots 6.5)\text{GHz}$;
    - **OBS**: baleierea f_{LO} de la min. la max. corespunde cu deplasarea spotului de la stg. la dr. ecranului
  - La ieșirea mixerului apar 4 frecvențe, care se vor aplica filtrului IF
    - $\{f_{LO} - f_{sig}, f_{LO} + f_{sig}, f_{LO}, f_{sig}\}$
-
- Filtrul IF la ieșirea mix. **este fix** și acordat pe f_{IF} fixă
    - ex: $f_{IF} = 3.6\text{GHz}$

9

Mixerul

- La ieșirea mixerului apar 4 frecvențe, care se vor aplica filtrului IF
  - $\{f_{LO} - f_{sig}, f_{LO} + f_{sig}, f_{LO}, f_{sig}\}$
  - doar dacă valoarea freq. din setul de mai sus este egală cu f_{IF} → trece prin filtrul IF

$f_{IF} = 3.6\text{GHz}$ f_{LO} baleiat între 3.6 .. 6.5GHz

calc f_{LO} pt $f_s = 1.5\text{GHz}$:

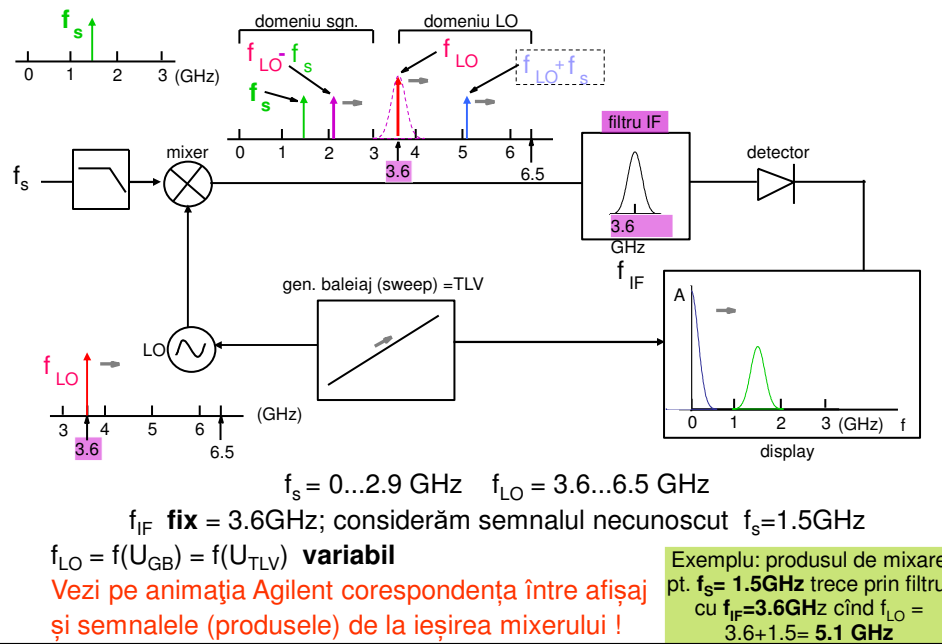
- $f_{LO} - f_{sig} = f_{IF} \rightarrow f_{LO} = f_{IF} + f_{sig} = 3.6 + 1.5 = \underline{5.1\text{GHz}}$

componenta cu „+” nu dă soluție:

- $f_{LO} + f_{sig} = f_{IF} \rightarrow f_{LO} = f_{IF} - f_{sig} = 3.6 - 1.5 = 2.1\text{GHz}$ care nu e în banda 3.6 .. 6.5GHz

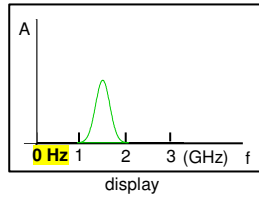
10

Osc. local, mixerul și generatorul de baleiaj

11

Osc. local, mixerul și generatorul de baleiaj

$f_{LO} = 3.6 \dots 6.5 \text{ GHz} = f_{LO \text{ min}} \dots f_{LO \text{ max}}$
 $f_{IF} = 3.6 \text{ GHz}$ (valorile corespund unui exemplu de analizor Agilent)

Q: de ce s-a ales $f_{LO \text{ min}} = f_{IF}$?

A: deoarece se dorește ca în stînga ecranului să fie **0 Hz** !
 (așa cum la osciloscop, la stînga $t=0$)

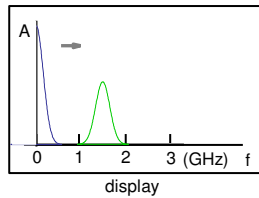
demo: știind $f_s = f_{LO} - f_{IF}$

Q: calculați limitele $f_{s \text{ min}}$, $f_{s \text{ max}}$ și alegeți f_{IF} ca atare !

OBS: există o problemă cu afișarea chiar de la 0Hz → slide următor !

12

Osc. local, mixerul și generatorul de baleiaj

Q: Ce este semnalul albastru din stînga ecranului ?

OBS: nu este c.c. căci aceasta este filtrată înainte de mixer

A: este chiar caracteristica filtrului IF; analizorul își afișează caracteristica propriului filtru cînd $f_{LO\ min} = f_{IF}$ (stînga ecranului)

$f_{LO} = 3.6...6.5$ GHz

$f_{IF} = 3.6$ GHz $\rightarrow$ corespunde cu $f_{LO\ min}$

De ce ? pt că la ieșirea mixerului *avem toate cele 4 componente*: $\begin{cases} f_{LO} - f_S \\ f_{LO} + f_S \\ f_{LO} \\ f_S \end{cases}$

cînd $f_{LO\ min} = f_{IF}$ (stg. ecr.), acesta **trece** prin filtrul IF

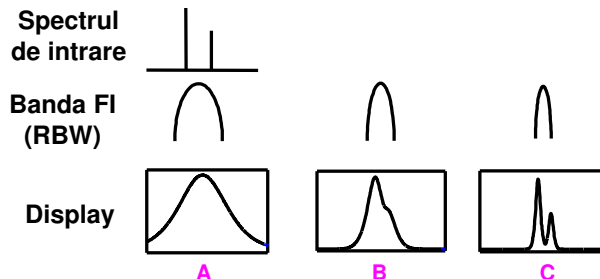
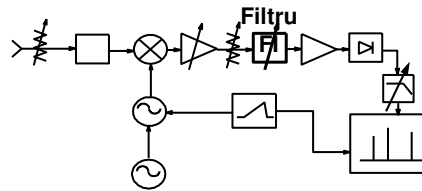
deci avem imagine chiar dacă nu era nimic pe f_S !

Acest semnal acoperă un eventual semnal real $\rightarrow$ împiedică măsurarea semnalelor de frecvență foarte joasă $\rightarrow$ AS nu măsoară *exact* de la 0Hz

Exemplu: AS Agilent/Keysight 8590A: $f_S = 10$ KHz ... 1.5GHz

13

Filtrul pe frecvența intermediară

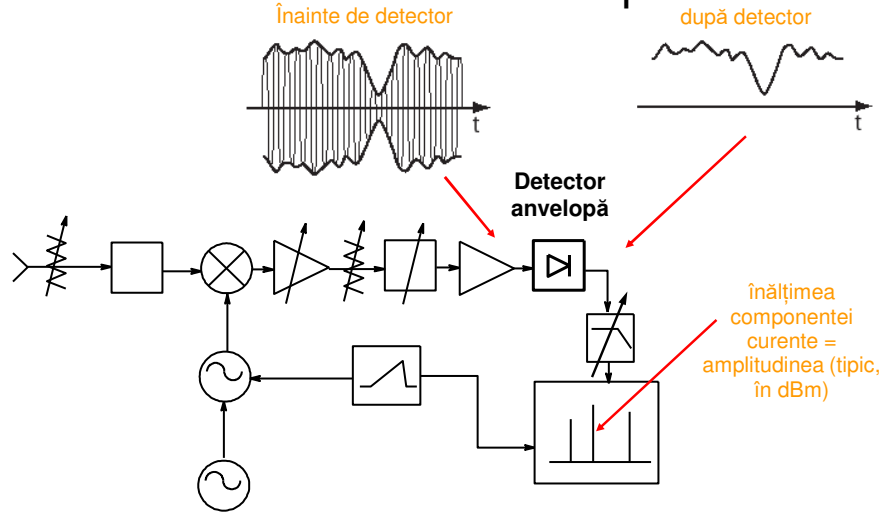

Parametrii filtrului FI:

- Frecvența: IF, **fixă !**
- Alegerea lățimii benzii (**variabilă**) = RBW – avantaje și dezavantaje

14

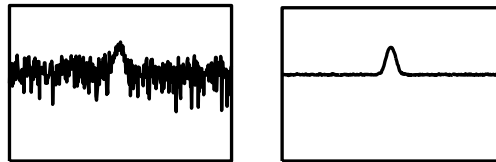
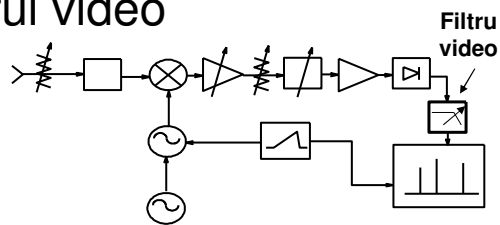
Detectorul de anvelopă

- La ieșirea FI: semnal RF pe FI, din care ne interesează doar *amplitudinea*
- detector de anvelopă: păstrează amplitudinea, rejectează purtătoarea pe FI
- Semnalul în banda de bază (după detector) s.n. *semnal video* (vizualizat pe ecranul AS); amplitudinea în acel moment este înălțimea care va fi afișată.

15

Filtru video

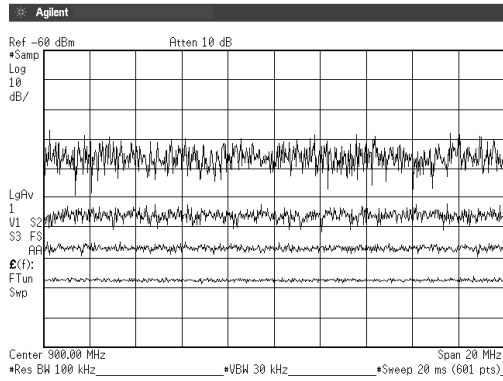
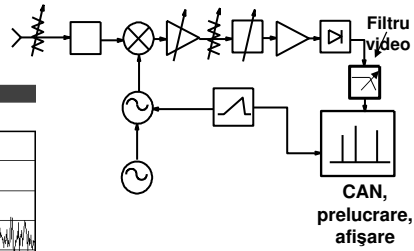

- FTJ înainte de CAN; **Q: utilitate ?**
- Reglaj VBW (Video BW) util pentru semnale cu RSZ scăzut

16

Filtru video vs. mediere

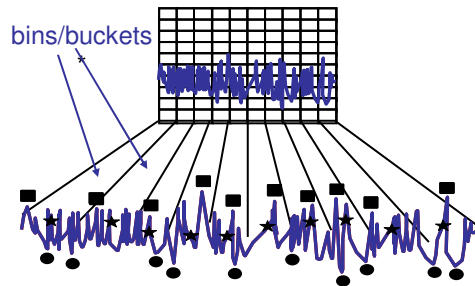
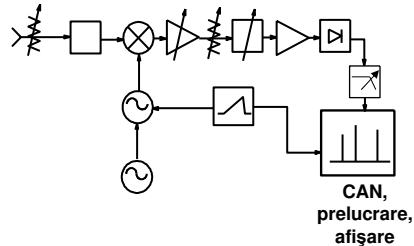

Mediere ([Trace averaging](#)) pe 1, 5, 20, 100 baleieri, în ordine de sus pînă jos

- **Filtrul video** operează în timpul baleierii; poate fi necesară scăderea vitezei de baleiere pentru a acoperi timpul de răspuns al filtrului.
- **Medierea pe mai multe baleieri** nu afectează viteza unei baleieri
- Cele 2 operații au efecte similare
- Vezi și reducerea zg. la osciloscop prin mediere vs. filtrare !

17

CAN și afișaj

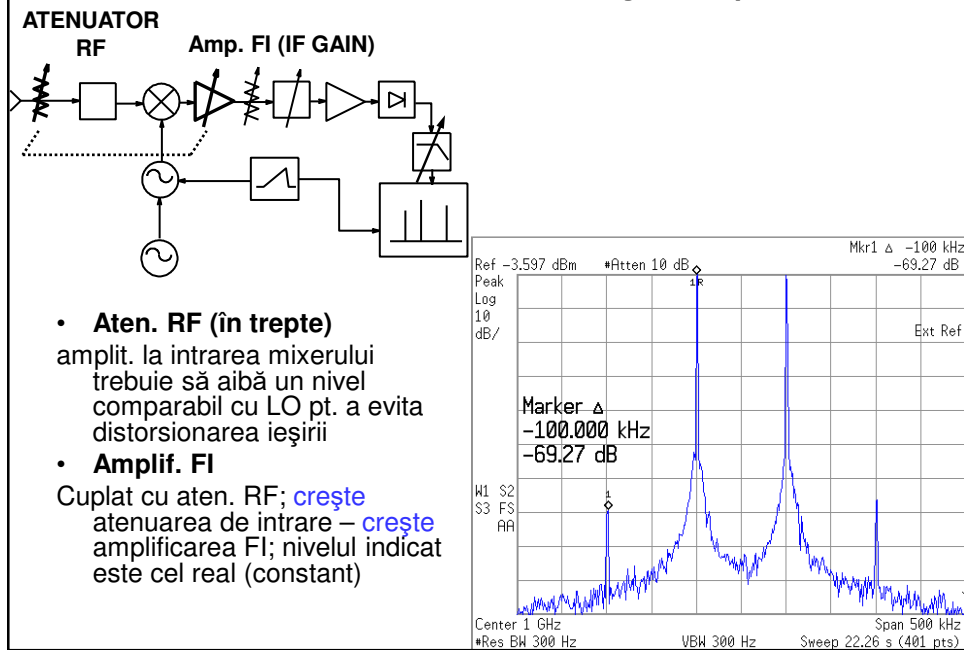

Moduri de afișare:

- Valori pozitive (cele mai mari valori în fiecare bin)
  - Valori negative (cele mai mici valori în fiecare bin)
  - ★ Sample: o valoare aleatoare din fiecare bin
- Alte moduri: Average, Normal/**Rosenfell** (optim pt. semnal+zgomot)

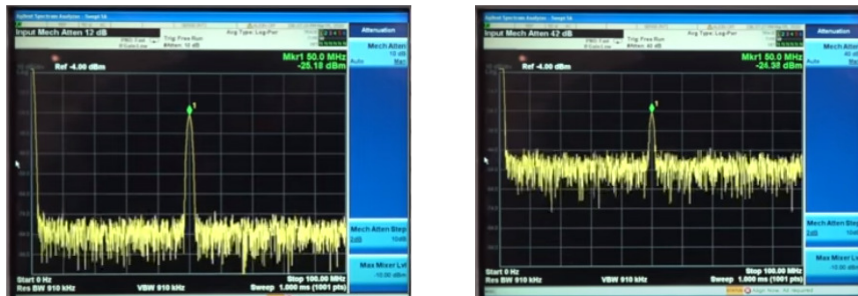
18

Atenuatorul de intrare și amp. FI

19

Atenuatorul de intrare și amp. FI

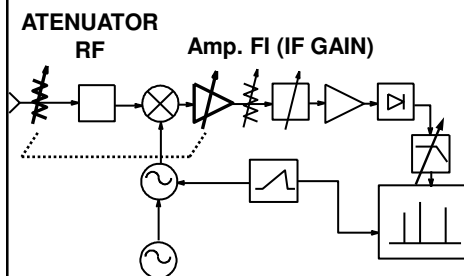
Cuplajul atenuator RF – amplificator IF: crește atenuarea de intrare → crește amplificarea FI; nivelul indicat este cel real (constant)

Exemplu: crescînd atenuarea de intrare cu 30dB, cu displayul pe 10dB/div → semnalul rămîne constant la -20dB, zgomotul („grass level”) crește cu 30dB căci amplificarea a crescut și ea cu 30dB. Creșterea amplificării → creșterea zgomotului care e amplificat și el.

<https://youtu.be/0a6bpZZS23g?t=431>

20

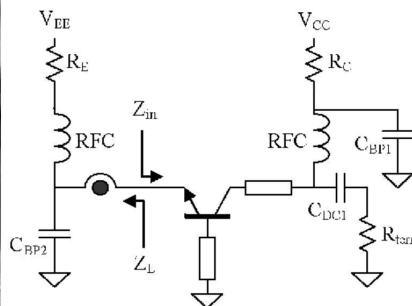
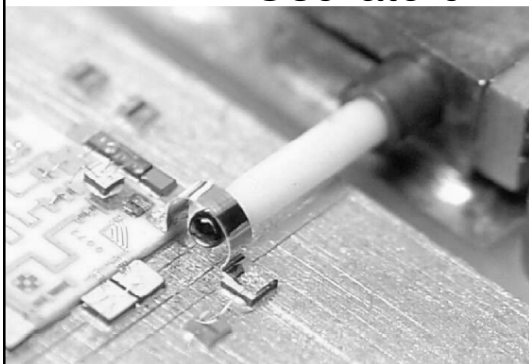
Atenuatorul de intrare și amp. FI

- AS nu este osciloscop
- nu există cuplaj ca/cc → cc trebuie eliminat din exterior (cond. cuplaj ar reduce posib. de măsurare la f. foarte joase)
- etajul de intrare se poate distruge ușor

21

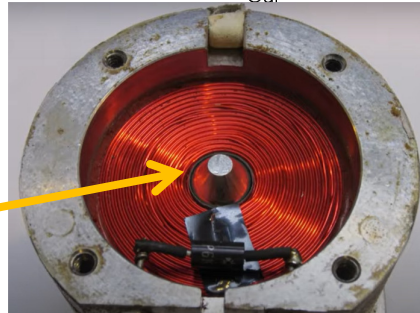
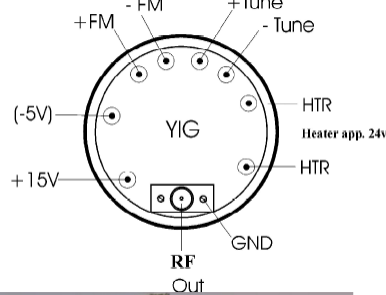
Oscilatorul LO cu YIG

- YIG = *Yttrium-Iron Garnet* = tip de ferită cu $Q > 1000$ cu care se construiesc VCO
- oscilatorul YIG poate fi baleiat pe cel puțin o octavă de frecvență
- tehnologic: o sferă de YIG (centru) aflată într-un câmp magnetic (bobinele „tune” și „FM” de pe slide următor) are frecv. de rezonanță f_p care variază liniar în funcție de câmpul magnetic aplicat (cca. 2.8MHz/Gauss). Bucla metalică (banda din jurul sferei) este bobina care face parte din oscilatorul (schema din dreapta) a cărei frecv. este variată.
- Comandă: Sursă de curent la terminalele bobinei de acord: typ. cca. 20MHz/mA
- O a doua bobină (*FM coil*) pentru acord fin sau modulație FM

22

Oscilatorul LO cu YIG

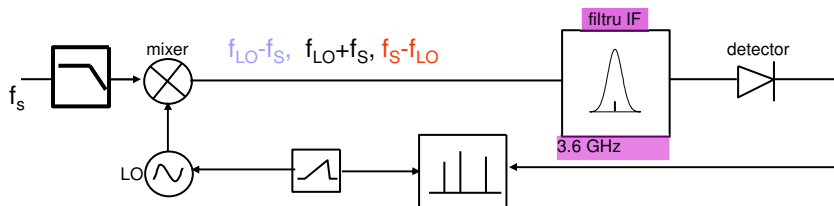
Exemple de oscilatoare YIG
Sfera YIG din oscilatorul din slide precedent se află în vârful miezului unde se concentrează câmpul magnetic produs de cele 2 bobine.

Pt. stabilitatea f cu temperatura, sfera YIG trebuie încălzită: 2 terminale pentru heater (HTR)

sursa: Brend Kaa, *A simple approach to YIG oscillators*, VHF Communications 4/2004

23

FTJ intrare

Q: La ce este necesar FTJ intrare ?

A: La eliminarea frecvențelor imagine !

prin mixare, $f_{IF} = f_{LO} - f_s$ dar și $f_s - f_{LO}$ (am văzut că $f_{LO} + f_s$ nu contează)
pt. $f_{IF} = 3.6\text{GHz}$:

• $f_{IF} = f_{LO} - f_s$ $f_{LO} = (3.6 \dots 6.5)\text{ GHz} \rightarrow f_s = (3.6 - 3.6 \dots 6.5 - 3.6) = (0 \dots 2.9\text{GHz})$ (știm deja)

• $f_{IF} = f_s - f_{LO}$ $f_{LO} = (3.6 \dots 6.5)\text{ GHz} \rightarrow f_s = (3.6 + 3.6 \dots 6.5 + 3.6) = (7.2 \dots 10.1)\text{ GHz}$

deci $f_s = 7.2 \dots 10.1\text{GHz}$ produc semnale "imagine" care se "văd" la fel ca $0 \dots 2.9\text{GHz} \rightarrow$ tb. filtrare FTJ pentru eliminarea lor !

Ex: $f_s = 1.5\text{GHz}$ are imaginea $f_s' = f_s + 2f_{IF} = 1.5 + 2 \cdot 3.6 = 8.7\text{GHz}$

Dem: $f_s' = 8.7\text{GHz} \rightarrow f_{LO} = f_s - f_{IF} = 8.7 - 3.6 = 5.1\text{GHz}$

$f_s = 1.5\text{GHz} \rightarrow f_{LO} = f_s + f_{IF} = 1.5 + 3.6 = 5.1\text{GHz}$ deci același f_{LO} !!!

Q: desenați diagrama de acord $f_s = f(f_{LO})$ și ilustrați spațierea cu $2f_{IF}$!

24

Alegerea f_{IF}

- Domeniul dorit: $f_S \in (f_{SM}, f_{SM})$ **Condiție:** $f_{IF} \neq (f_{SM}, f_{SM})$ **Q: de ce ?**
- Soluții:
  - (1) $f_{IF} > f_{SM}$ (**conversie superioară**); exemplu: $f_{IF} = 2\text{GHz}$, $f_{LO} = (2\dots4)\text{GHz}$
  - (2) $f_{IF} < f_{SM}$ (**conversie inferioară**); exemplu: $f_{IF} = 0.2\text{GHz}$, $f_{LO} = (2\dots4)\text{GHz}$

În fiecare caz există **2 benzi** separate prin $2f_{IF}$: **banda superioară și inferioară** coresp semnului $\pm$ din ecuația de acord $f_S = f_{LO} \pm f_{IF}$

Q: desenați diagramele de acord $f_S(f_{LO})$ pt. (1) și (2)

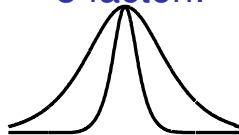
Concluzii:

- Avantaj conversie **superioară**: f_{IF} mare $\rightarrow$ benzi sup/inf distanțate $\rightarrow$ separare ușoară a imaginilor prin FTJ sau FTS
  - Dezavantaj conv. **inferioară**: separare posibilă doar prin **preselecție** (FTB)
  - Avantaj conversie **superioară**: $f_{IF} > f_{SM} \rightarrow f_{SM}$ poate fi $\approx 0\text{Hz}$
  - Avantaj conversie **inferioară**: f_{IF} mică $\rightarrow$ Q mic pentru filtrul FI
- Pt a combina avantajele se fac *mai multe conversii de frecvență*

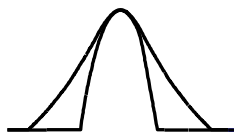
25

Ce determină rezoluția AS ?

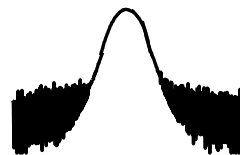
3 factori:

1) Resolution Bandwidth (RBW)

2) Tipul și selectivitatea (forma) filtrului FI

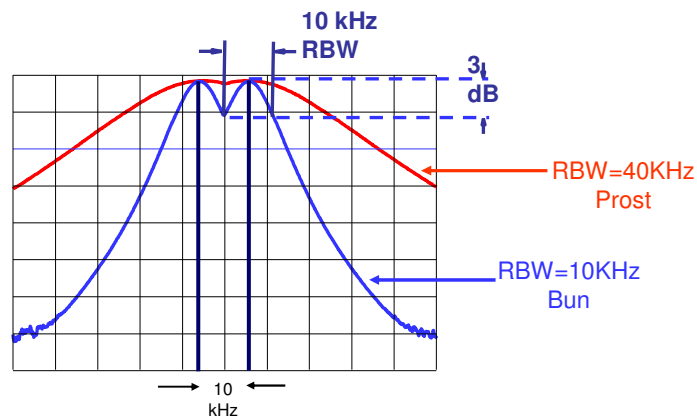

3) Zgomotul de fază (Noise Sidebands)

- Rezoluția AS: definiție
- Banda filtrului de FI se numește RBW
- Cei 3 factori care determină rezoluția AS

26

Rezoluția AS: *factorul 1* - RBW

- Determină abilitatea de a distinge **două semnale de amplitudini egale**
- RBW = Banda filtrului FI; RBW se definește la **-3dB** (standard pt. filtre)
- nu interesează ce se întâmplă mai jos de -3dB (panta filtrului)
- 2 semnale sînt considerate distincte dacă există o diferență vizibilă de minim 3dB

Exemple: **filtrul albastru cu RBW=10KHz** permite distingerea a 2 semnale (liniile punctate) distanțate cu 10KHz;

filtrul roșu are un RBW de cca. 40KHz → nu permite;

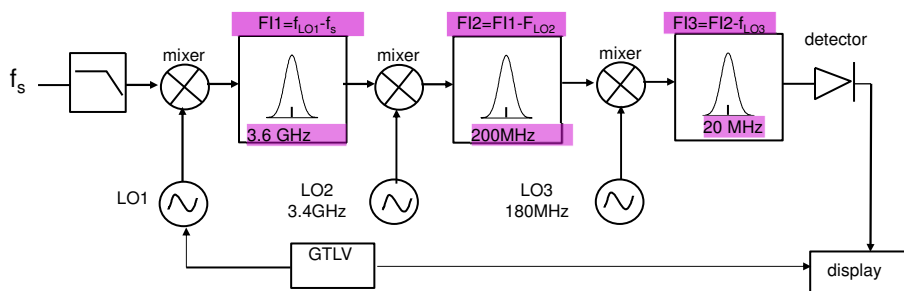
27

Îmbunătățirea rezoluției: reducerea RBW

- dorim RBW mic: 1MHz ... 1KHz ... 1Hz.
- filtrul FI : $Q = f_{\text{central}} / f_{-3\text{dB}} = FI / f_{-3\text{dB}}$
- Ex: $FI = 3.6\text{GHz}$, $f_{-3\text{dB}} = 1\text{KHz}$ → $Q = 3600000$ (realiz. fizic ?)
- Soluție: mai multe FI; rezoluția determinată pe filtrul cu FI mai **mică**
- Prima conversie va fi **superioară** (vezi avantaj FTJ)
- Următoarele conversii vor fi **inferioare** (vezi avantaj Q)

28

Îmbunătățirea rezoluției: reducerea RBW

- Conversii multiple (2..4 conversii); LO1 e singurul comandat de GTLV
- pînă acum: $f_s = f_{LO} - f_{IF}$
- aici: $f_s = f_{LO1} - (f_{LO2} + f_{LO3} + F13)$ (1)
- alegem: $f_{LO2} + f_{LO3} + F13 = f_{LO1 \text{ minim}}$ pentru ca $f_{s \text{ minim}} = 0$

Q: care conversii sînt superioare și care inferioare ? De ce ?

Ex: $f_s = 0..2.9\text{GHz}$, $f_{LO1} = 3.6..6.5\text{GHz}$ $F1 = 3.6\text{GHz}$

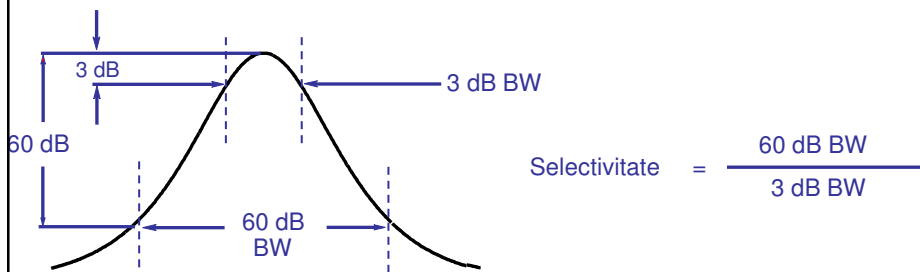
$f_{LO2} + f_{LO3} + F13 = 3.4\text{GHz} + 180\text{MHz} + 20\text{MHz} = 3.6\text{GHz} = F1$

deci (1) $\leftrightarrow f_s = f_{LO1} - F1$, aceeași ecuație ca pînă acum.

Selectivitatea e asigurată de F13 care e pe frecvență mică, nu de F1

29

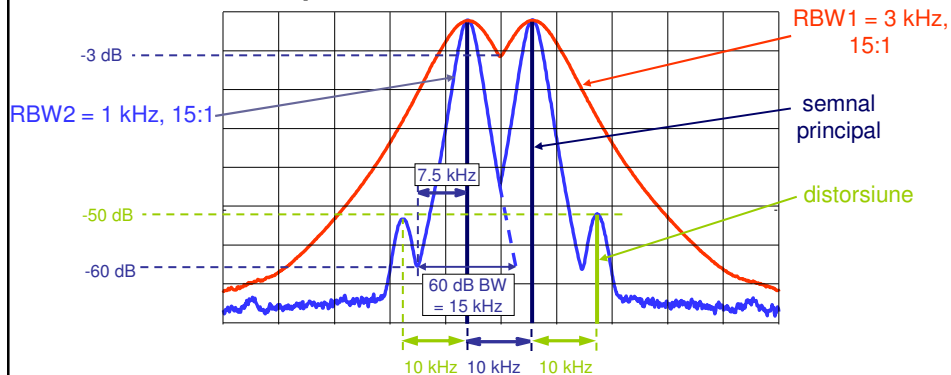
Rezoluția AS: factorul 2 - Selectivitatea RBW

- Definește forma caracteristicii filtrului FI (RBW Filter Shape)
- Determină abilitatea de a distinge două semnale de **amplitudini diferite**
- Q: de ce e utilă în practică ?
- A: uzual, produsele de modulație și distorsiunile sînt de amplitudine mult mai mică decît semnalul de bază
- Se definește fct. de banda filtrului FI la **-3dB și la -60dB**.
- Uzual: max 15:1 pt. filtre FI analogice, max 5:1 pt. filtre FI digitale
- Q: valoarea ideală ?

30

Exemplu: selectivitatea RBW

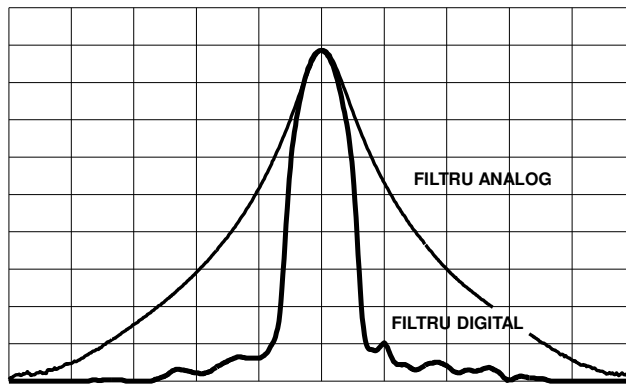
Ex: **2 semnale egale** separate cu 10KHz și **o distorsiune** la -50dBc și 10KHz distanță

- **RBW1=3KHz cu selectivitate 15:1**; la -60dB "fusta" filtrului (*skirt*) ajunge la $3 \cdot 15 = 45 = 2 \cdot 22.5\text{KHz}$
 $22.5\text{KHz} > 10\text{KHz} \rightarrow$ distorsiunea ascunsă "sub fustă"
- **RBW2=1KHz cu selectivitate 15:1**; la -60dB: $1 \cdot 15\text{KHz} = 15\text{KHz} = 2 \cdot 7.5\text{KHz}$;
 $7.5\text{KHz} < 10\text{KHz} \rightarrow$ distorsiunea vizibilă

Concluzie: 2 semnale cu amplitudine diferită cu 60dB trebuie să fie separate cu cel puțin 1/2 din banda la 60dB pentru a putea fi distinse

31

Îmbunătățire: filtru RBW digital vs. analog

Filtru digital =
CAN + prel. numerică
(vezi curs PDS)

Realizare:

- Filtrare antialiasing
- S/H
- CAN
- FFT pe eșantioanele rezultate

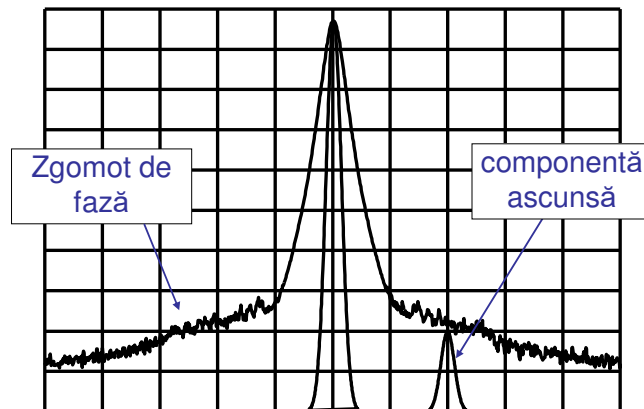
Selectivitate tipică

Analog	15:1
Digital	$\leq 5:1$
Ideal	1:1

32

Rezoluția AS: *factorul 3* - Zgomotul de fază

- Determină abilitatea de a distinge 2 semnale de **amplitudini diferite**
- Zgomotul de fază face ca "fusta" filtrului să nu coboare oricât, se limitează la o anumită valoare

33

Exemplu: zgomotul de fază

- Zgomotul de fază se specifică în dBc (dB față de *carrier* - purtătoare) și se *normează* față de un RBW de 1Hz.

Ex: $\text{factorul de normare} = 10 \lg (\text{RBW}_{\text{nou}} / \text{RBW}_{\text{ref}}) = 10 \lg (\text{RBW} / 1\text{Hz})$

Dacă semnalul 2 se află la $A_{\text{sgn2,dB}}$ mai jos decât semnalul 1, zgomotul maxim permis este:

$$\text{Zgomot} = A_{\text{sgn2,dB}} - 10 \lg (\text{RBW} / 1\text{Hz})$$

- Ex: cât trebuie să fie zgomotul maxim de fază pentru a distinge un semnal aflat la 50dB față de semnalul principal și la un offset de 10KHz, cu un filtru cu RBW=1KHz ?
- A: $\text{zgomot} < -50 - 10 \lg (1\text{KHz}/1\text{Hz}) = -80 \text{ dBc}$ la un offset de 10KHz

34

Extinderea gamei de frecvențe

- Pînă acum, la ieșirea mixerului: $f_{ieșire} = \{ f_{LO} - f_S, f_S - f_{LO}, f_{LO} + f_S \}$
- În general: $f_{ieșire} = m f_S + n f_{LO}$ (mixerul mixează și *armonicile*)
- $f_{ieșire} = \text{fix} = f_{IF}$ deci:

$$f_S = n/m f_{LO} + 1/m f_{IF} \quad (n \leftrightarrow -n)$$
- uzual $\text{amplit} f_S < \text{amplit. } f_{LO}$ deci $|m| = 1$; folosim armonicile $|n| > 1$ (amplit. **mare** a f_{LO} generează **armonici** dat. distorsionării formei sgn.) →

$$f_S = n f_{LO} \pm f_{IF}$$

35

Extinderea gamei de frecvențe

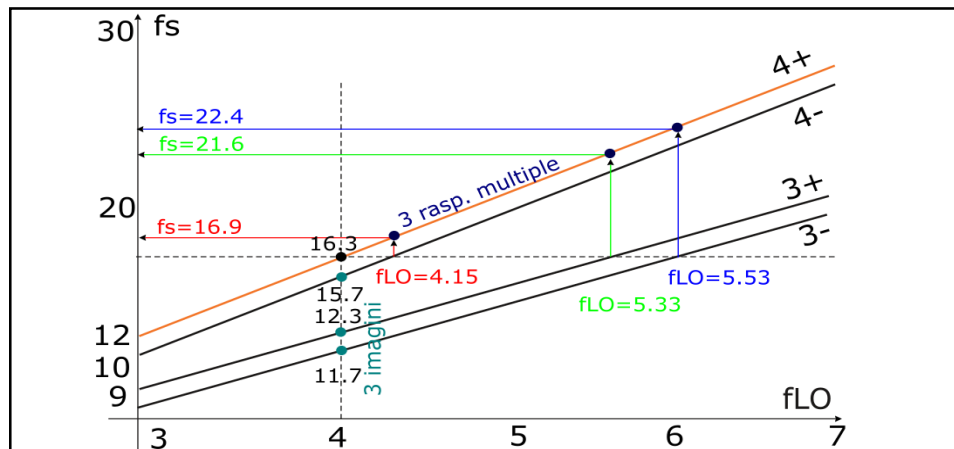
- **Q1: desenați diagramele de acord $f_S(f_{LO})$ pentru:**
 $|n| = \{1, 2, 3, 4\}$, $f_{IF} = 0.3 \text{ GHz}$, $f_{LO} = (3, 7) \text{ GHz}$
- **memento: problema separării frecvențelor imagine**
 (două f_S separate prin $2 \cdot f_{IF}$, același f_{LO})
- **Q2: conversie superioară sau inferioară?**
- **Q3: Exemplu:** un AS are $f_{\text{max}} = 28 \text{ GHz}$, determinați setarea necesară pt. a vizualiza un semnal în gama 25..27 GHz.
- Posibilități de separare a benzilor ?
  - (1) preselectarea printr-un FTB acordabil, foarte îngust (tipic: banda de zeci de MHz, atenuare de 70...80dB în afara benzii). Tehnologie: YIG
  - (2) identificarea prin *IF shifting*: se modif. f_{IF} a.î. componenta reală rămîne pe loc, imaginile și răsp. multiple se mută.

36

Extinderea gamei de frecvențe

- folosind diagramele de acord $f_s(f_{LO})$ pentru:
 $|n| = \{1,2,3,4\}$, $f_{IF} = 0.3\text{GHz}$, $f_{LO} = (3,7)\text{ GHz}$,
- probl. nouă: problema separării răspunsurilor multiple**
 (date de diferite valori n ; același f_s diferite f_{LO})
- Q4: identificați pe diagr. acord care sînt f_s și f_{LO} corespunzătoare în benzile $\{3-,3+,4-,4+\}$!**
 (desen pe slide următor)
- Concluzie: atît problema frecv. imagine cît și cea a răspunsurilor multiple înseamnă că doar semnalele dintr-o singură bandă tb. să fie prezente la un moment dat → necesitatea separării benzilor prin filtrare (FTS, FTJ respectiv FTB preselector după caz, pt conv. superioară respectiv inferioară).

37

A1: 3 frecv imagine:

$f_{LO}=4\text{GHz}$ în (4+) $f_{s4+}=16.3 \rightarrow f_{s3-}=11.7\text{GHz}$ $f_{s3+}=12.3$ $f_{s4-}=15.7\text{GHz}$

A4: 3 răspunsuri multiple:

în (4+) $f_s=16.3\text{GHz}$ coresp în următoarele benzi la:

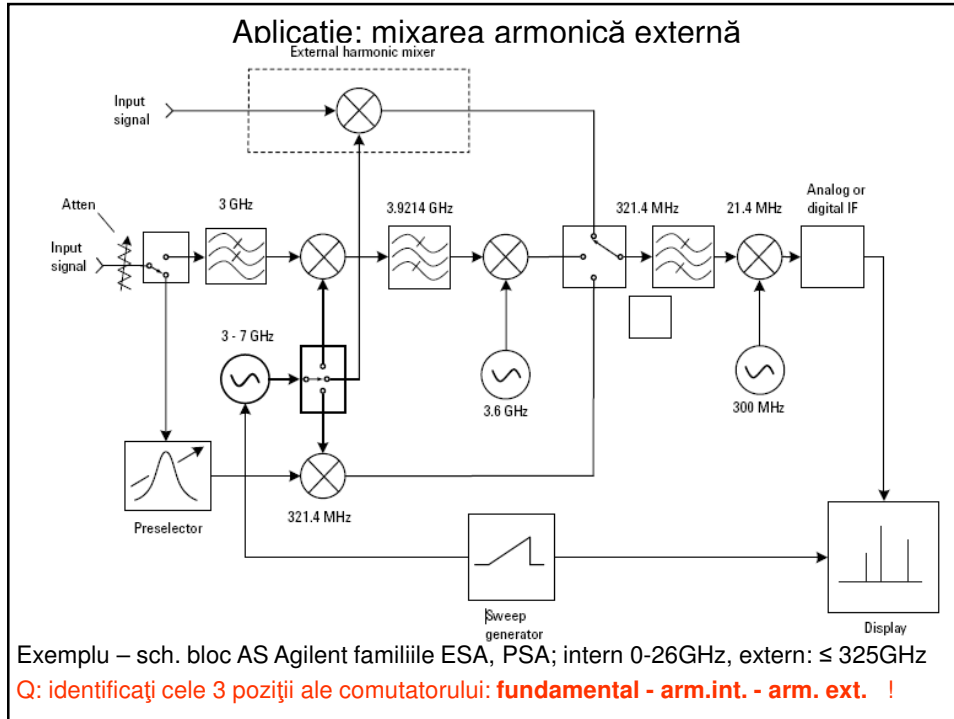
(4-) $f_s=4f_{LO}-f_{IF} \rightarrow f_{LO}=(f_s+f_{IF})/4=4.15$ care în 4+ coresp la $f_s=4*4.15+0.3=16.9\text{GHz}$

(3+) $f_s=3f_{LO}+f_{IF} \rightarrow f_{LO}=(f_s-f_{IF})/3=5.33$ care în 4+ coresp la $4*4.15+0.3=21.6\text{GHz}$

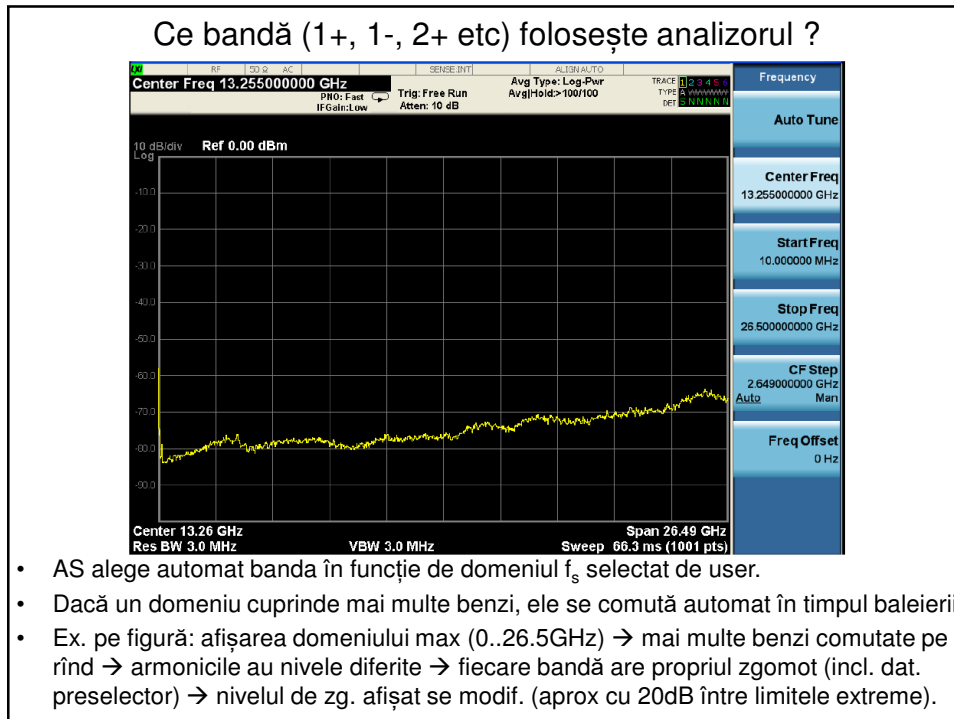
(3-) $f_s=3f_{LO}+f_{IF} \rightarrow f_{LO}=(f_s+f_{IF})/3=5.53$ care în 4+ coresp la $4*4.15+0.3=22.4\text{GHz}$

deci $f_s=\{16.3 ; 16.9 ; 21.6 ; 22.4\text{ GHz}\}$ răsp multiple care necesită preselectie

38

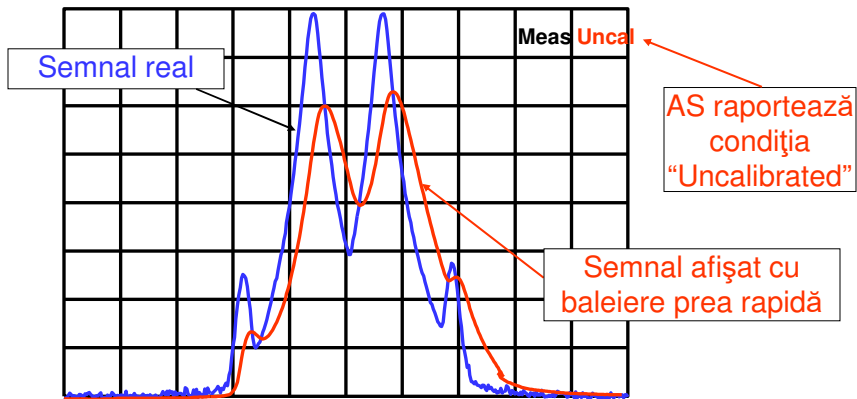

39

40

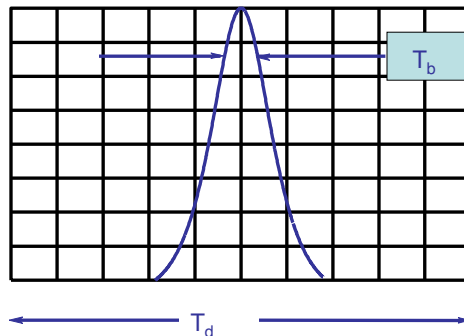
Viteza maximă de baleiere

- Viteza maximă de baleiere (*maximum sweep speed*) este limitată
- Intuitiv: filtrul FI nu are timp să răspundă la semnalul de intrare
  - $A_{\text{indicat}} < A_{\text{real}}$
  - $f_{\text{indicat}} > f_{\text{real}}$
- AS calculează (pe modul "AUTO") viteza maximă în funcție de parametrii *span*, *RBW*, *VBW* ceruți

41

Determinarea vitezei maxime (T_d minim)

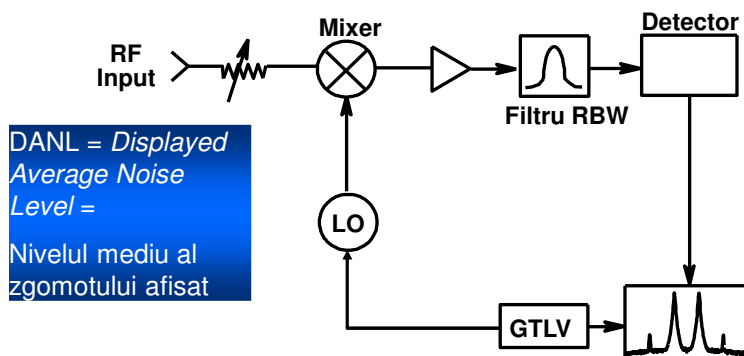

- T_d = timpul cursei directe (*sweep time*)
  - T_b = timpul cît este baleiată porțiunea corespunzătoare benzii filtrului (la -3dB)
  - În frecvență, cele 2 mărimi corespund, respectiv, la *Span* (S) și *RBW*
- $T_b/T_d = RBW/S \rightarrow T_d = ST_b/RBW$
 dar $T_b = k/RBW$ $k = 2..3$ pt. filtrele analogice de tip Gaussian
     $\rightarrow T_d = kS/(RBW)^2$
- Dacă filtrul video are $VBW < RBW$:
- $T_d = kS/(RBW \cdot VBW)$

42

Sensibilitate, DANL

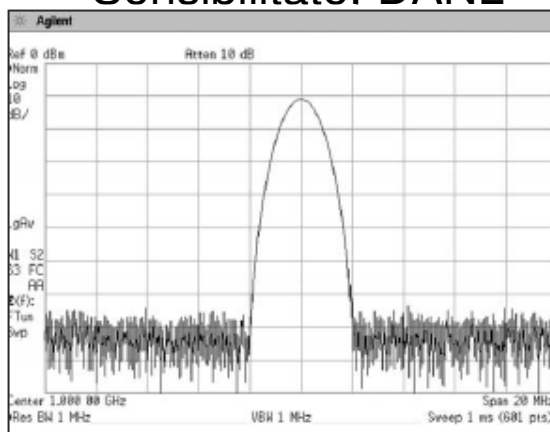
DANL = *Displayed Average Noise Level* =

Nivelul mediu al zgomotului afisat

- Implicit, AS e folosit pentru măsurarea semnalelor mici
- AS generează zgomot ca orice circuit
- Sensibilitatea = nivelul zgomotului = DANL
- DANL: fără semnal de intrare conectat
- DANL *depinde* de RBW
- tipic: DANL = -90... - 145dBm

45

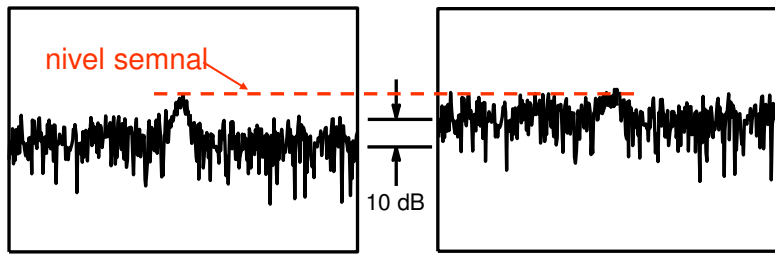
Sensibilitate. DANL

- DANL = nivelul ierbii = *grass level*, pe figură aprox. -80dBm
  - Q: zgomotul minim posibil = 0 ($-\infty$ dB) ?
  - A: NU ! zgomotul termic = kTB $k=1.38 \times 10^{-23}$ J/K, T = temp [K], B = BW [Hz]
- Ex:
- B = 1Hz $\rightarrow kTB \approx -174$ dBm
  - B = 10Hz $\rightarrow kTB \approx -164$ dBm
  - B = 1MHz $\rightarrow kTB \approx -114$ dBm

46

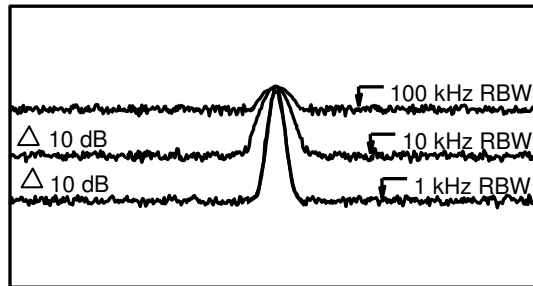
DANL în funcție de atenuare

- La osciloscop, atenuare (C_v) servește la *reducerea imaginii pe ecran*
- La un AS atenuarea servește la *protejarea etajelor de intrare*
- Crește atenuarea de intrare → crește amplificarea FI → crește amplificarea zgomotului generat intern (vezi slide: atenuatorul de intrare și amp. FI)
- Fig: prin creșterea atenuării cu 10dB:
  - niv. semnal = ct   Q: de ce ?   (linia punctată)
  - niv. zg. crește cu 10dB → semnal invizibil

47

DANL în funcție de RBW

- Regula: RBW scade de 10 ori → DANL scade cu 10dB
  - Demonstrație: zgomot alb = spectru infinit de frecv.
  - zgomotul care ajunge la display e limitat în frecv. de IF (RBW)
  - $Zg_2/Zg_1 = RBW_2/RBW_1$
  - puterea zgomotului: $10 \lg Zg_2/Zg_1 = \Delta Zg \text{ (dB)} = 10 \lg RBW_2/RBW_1$
- Ex: $RBW_2/RBW_1 = 1/10 \rightarrow \Delta Zg \text{ (dB)} = 10 \lg (1/10) = -10 \text{ dB}$

48

Sensibilitate și factor de zgomot

- Factor de zgomot (*Noise Figure*) al oricărui circuit = zgomotul adăugat de circuit la zgomotul existent
- $NF = N_{out}/N_{in}$ $NF [dB] = N_{out} - N_{in} [dB]$
- Pentru AS: zg. termic existent = $kTB = -174dBm/Hz$
- $NF_{AS} = N_{out}[1Hz] / N_{in}[1Hz] =$
- $= N_{out} [RBW] \cdot (1Hz/RBW) / N_{in}[1Hz]$
- $NF_{AS,dB} = N_{out} [dB] - 10\lg (RBW/1Hz) - N_{in} [dB]$

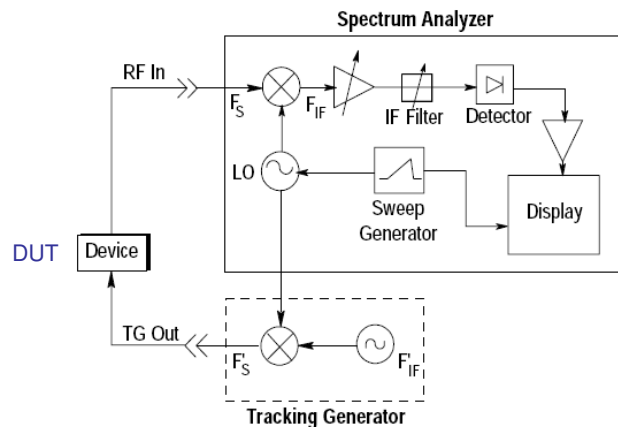
Ex: Q: Zgomotul măsurat pentru $RBW=1KHz$ este $-120dBm$; calculați NF al AS

A: $NF = -120 - 10\lg 10^3 - (-174) = +24dB$

- OBS: NF este independent de RBW ; Q: de ce ?

49

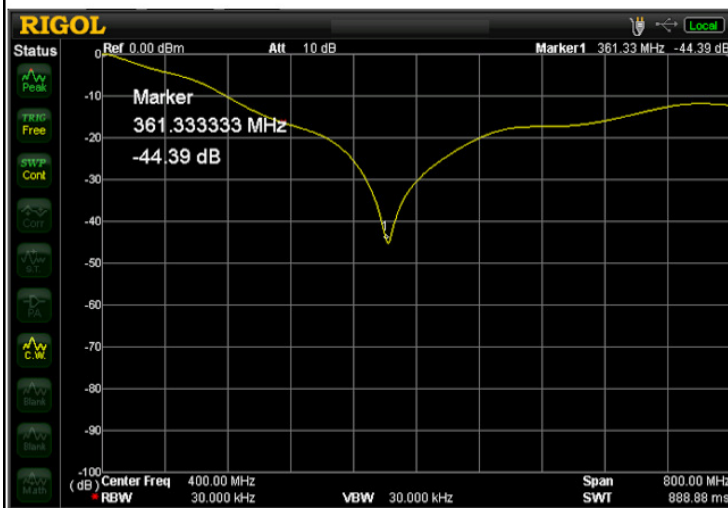
Opțiune: AS cu TG

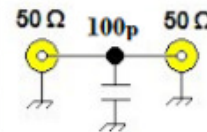
- AS analizează mărimi *active*
- DUT este *pasiv* sau *activ* (filtru, amplificator, etc)
- măsurarea parametrilor de transmisie (atenuare, amplificare, etc) sau de reflexie (vezi măsurări în μU)
- $F_{IF} = F_{LO} - F_S$; $F_{IF}' = F_{LO} - F_S'$ F_{LO} comandă simultan AS și TG

50

Opțiune: AS cu TG

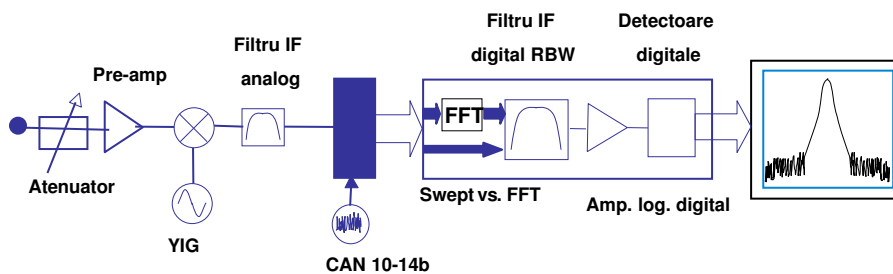
Condensator ceramic 0805
 • C=100pF
 • Q > 500 la 1MHz

- Ex: măsurarea f. de rezon. proprii a unui cond. ceramic SMD de 100pF
- $f_r=361$ MHz (rezon. serie) de tip FOB cu atenuare de -44dB
- Q: comparați cu FOB din distorsiometrul din lab ! care sînt cele 2 diferențe?

51

Analizoare de spectru mixte

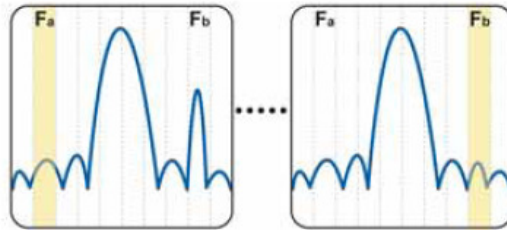

- Partea analogică face *down-conversion*: filtrul IF analog nu este pentru RBW ci pentru a converti semnalele în banda de lucru a CAN
- se folosesc CAN de >8b pentru a reduce zgomotul (datorită afișării logaritmice în dB, AS are nevoie de nivele de zg. mai mici decît osciloscopul).
- Arhitectură combinată analog-digitală
- Alegere filtru digital (*swept*) vs. FFT
  - filtru digital RBW: gamă dinamică mai mare
  - FFT: viteză de baleiere mai mare

52

Analizoare de spectru FFT

- Avantaj principal: *sweep time* redus de pînă la 100 ori față de un filtru analogic!
- Utilizare principală a unui *sweep time* redus: semnale neperiodice, impulsuri de scurtă durată (burst), etc.
- Ex: semnalul de pe F_b dispăre pînă cînd F_{LO} ajunge să-l baleieze

Sursa: Tektronix

53

Analizoare de spectru FFT

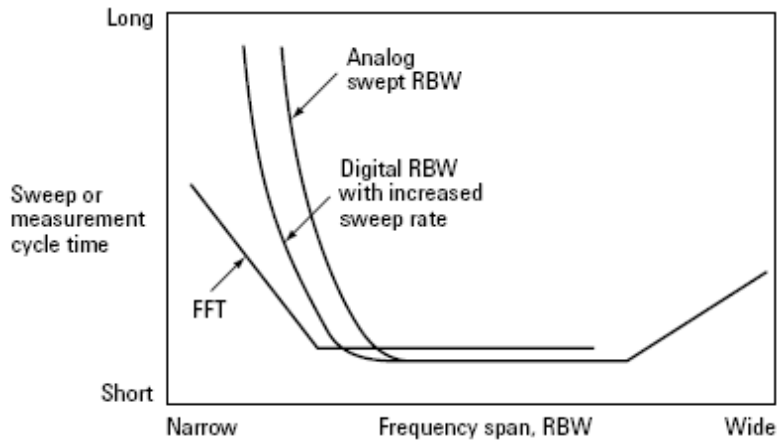
- procesarea FFT: echivalentă cu procesarea a multe filtre RBW înguste în paralel (vezi curs PDS)
- timpul de procesare a unui filtru echivalent este echivalent cu timpul de stabilire a unui filtru RBW analogic
- paralelismul pe sute de filtre → reducerea timpului de analiză a întregului *span* de sute de ori
- dacă se consideră și timpul de calcul → reducerea e de cel mult 100 de ori

Span	RBW	Timp FFT	Timp analogic
100KHz	1KHz	15ms	0.25s
10KHz	100Hz	31ms	2.5s
1KHz	10Hz	196ms	25s

Sursa: Agilent

54

Analizoare de spectru FFT

Comparație între timpii de *sweep*

55

Analizoare de spectru FFT

Dezavantaje FFT:

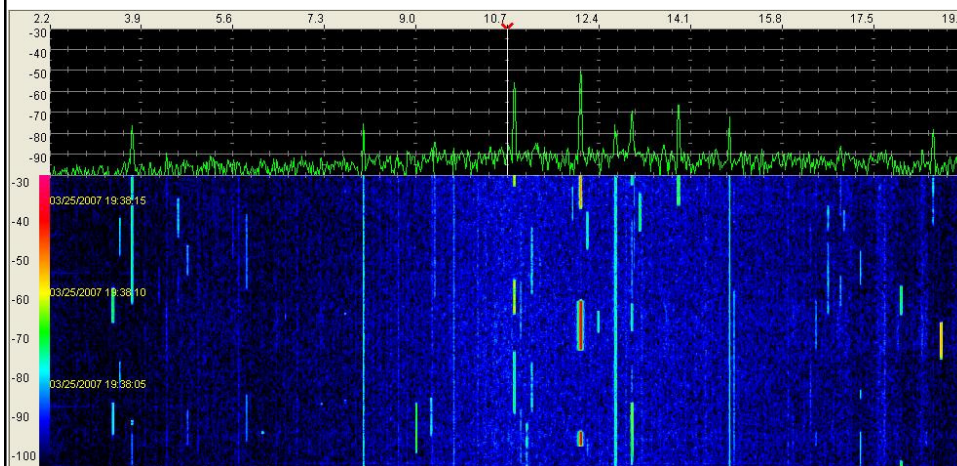
- *span* larg, RBW relativ mare: necesită multe operații FFT (un FFT se face pe un interval restrâns de frecvențe) → în acest caz, *sweep time* este mai mare la FFT
- FFT → digitizare (CAN) a semnalului pe IF → intervine **zgomotul de cuantizare** care limitează nivelul minim al semnalului care poate fi măsurat → gamă dinamică mai redusă

Tipuri de analizoare FFT

- $f_s < \text{zeci de MHz}$ →
  - CAN direct la intrarea AS;
  - lipsește LO și FI, schemă aproape integral digitală
  - se mai numește *Dynamic Signal Analyzer*
  - poate avea 2 sau mai multe intrări
  - aplicații: analiză audio, vibrații, geologie, etc
- $f_s > \text{zeci de MHz}$ →
  - *down-conversion* pe IF, apoi CAN; similar cu schema analogică pînă la un IF suficient de mic pentru a fi convertit de CAN
  - pentru *span* mare, se fac multe conversii pe parcursul unei măsurări

56

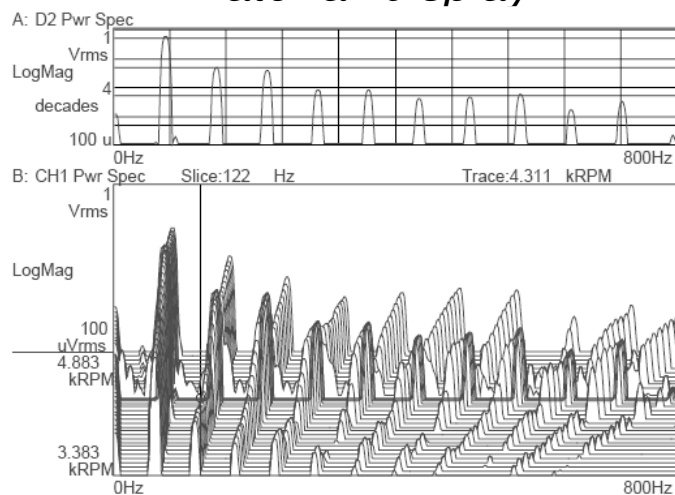
Waterfall display

- Exemplu *waterfall* pe un analizor RF
- dimensiune suplimentară: **istoricul în timp** al componentelor spectrale afișate (prezintă similitudini cu modul *persistență* al osc. numeric.). *Ex*: componenta pe 8MHz este permanentă.

57

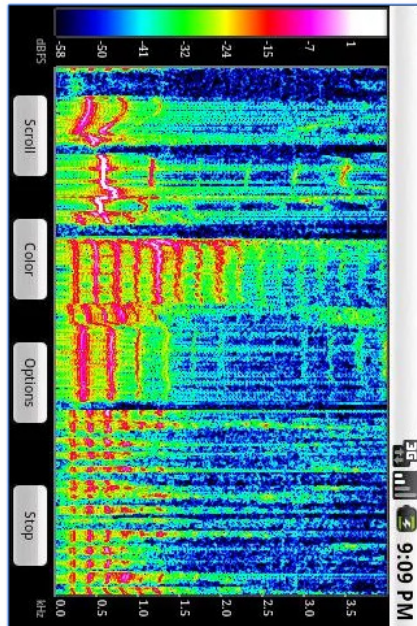
Waterfall display

- *waterfall* pentru un analizor audio
- utilitate: regimuri tranzitorii în care spectrul se modifică în timp
- *Ex*: analiza vibrațiilor unui motor în momentul pornirii, măs. între 3383RPM și 4883RPM; intrare senzor RPM separată (similar cu EXT TRIG)

58

Waterfall display

Exemplu de analiză FFT audio în modul *waterfall*:
app. Android *Spectral View Analyzer*

59

Alegerea unui AS

Urmărim următorii parametri în *datasheet*:

1. domeniul de frecvențe
2. precizia măsurării frecvenței/amplitudinii
3. rezoluția în frecvență
4. sensibilitate
5. distorsiuni
6. gamă dinamică (*dynamic range*)

60

1) Domeniul de frecvențe

- Memento osciloscop: Q: cum se alege B_{-3dB} la osciloscop în funcție de semnal ?
- La AS nu există B_{-3dB} !!!
- La AS: numărul de armonici necesare/ banda de interes
- Exemplu game disponibile (Keysight, 2015):
  - cu mixare internă, fundamentală, 3GHz
  - cu mixare internă, cu armonici, max. 50 GHz
  - cu mixare externă, cu armonici, max. 1100 GHz (LO=6...14GHz, 80-)
- Ca și la osciloscop, “*bigger is not always better*”.
- Q: găsiți măcar un motiv pentru a justifica aceasta !

61

2) Precizia măsurării frecvenței

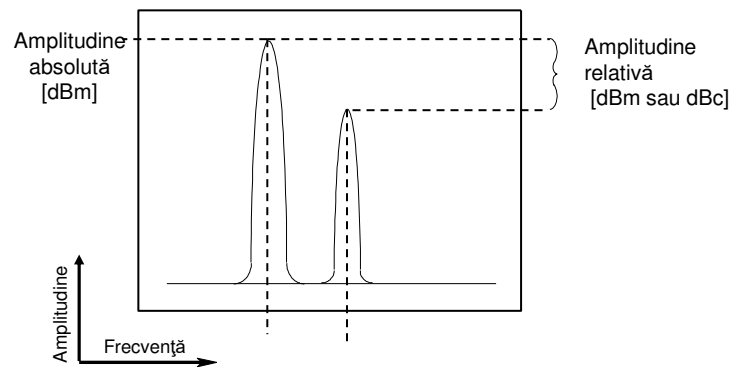
În *Datasheet-ul* unui AS găsim:

freq. accuracy =
 $\pm$ (freq readout • *freq reference error*
+0.25% of Span
+ 5% of RBW
+ 10Hz
+ 0.5 • Horiz. Res.)

Q: calculați eroarea relativă la măsurarea unei componente de frecvență de 1GHz cu acest AS, Span=400KHz, RBW=3KHz, display=401 puncte, $\epsilon_Q = 10^{-6}/an$

62

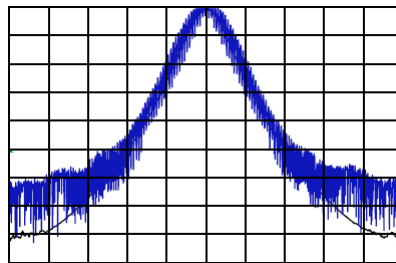
2') Precizia măsurării amplitudinii

- Eroarea amplitudinii absolute > eroarea amplitudinii relative
- F. multe surse de eroare în determinarea amplitudinii
- (Eroarea la 20GHz) > (Eroarea la < 1GHz)
- În cazul folosirii preselecătoarelor YIG - eroare mare
- De așteptat: eroarea totală = 0.5dB ... câțiva dB
- Costul analizorului este un factor important

63

3) Rezoluția

- Memento: cei 3 factori care det. rezoluția
- Factor suplimentar: FM suplimentar care "întinde" (*smears*) semnalul
- Q: acest zgomot FM e generat intern sau ține de semnal ?
- A: poate fi o sursă de confuzie
- Q: cine generează FM intern ?
- A: VCO, care e sincronizat cu f_{REF} folosind un PLL; instabilitatea frecvenței VCO = zgomot sub forma FM !

64

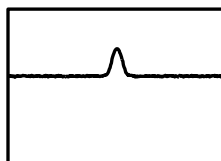
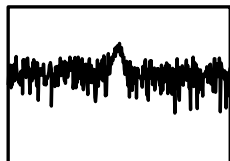

4) Sensibilitate

Sensibilitatea se exprimă prin DANL; concluzii:

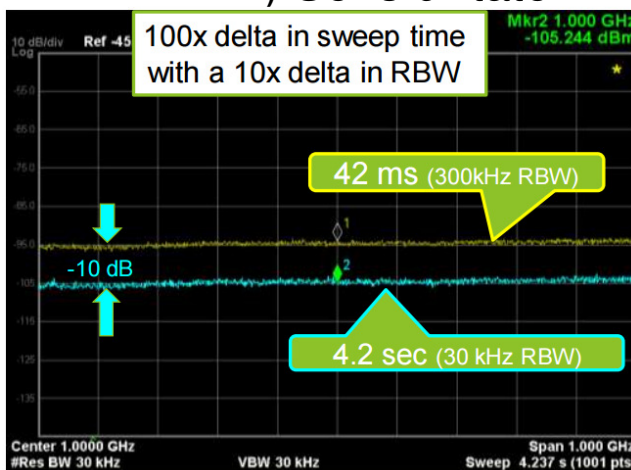
sensibilitate maximă (DANL minim) pentru:

- RBW minim
- Atenuare minimă
- VBW sau *trace averaging* nu reduc DANL dar îmbunătățesc RSZ al semnalului afișat → sensibilitate maximă pentru VBW minim
- Dezavantaj RBW, VBW minim: viteză de baleiere minimă

65

4) Sensibilitate

Sursa: Keysight

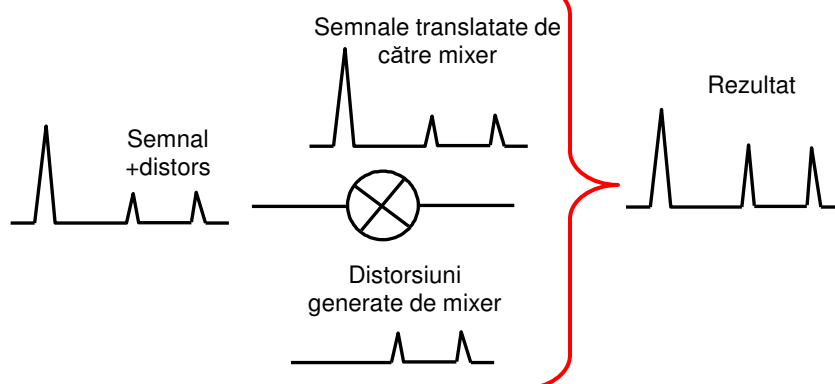
Compromis DANL - RBW - timp de baleiere:

- $t_B = kS/RBW^2 \rightarrow$ RBW scade de 10x înseamnă că t_B crește de 100 ori
- DANL: Δ zgomot [dB] = $10 \lg BW_2/BW_1 \rightarrow$ RBW scade de 10x înseamnă că DANL scade cu 10dB

Care e mai important? depinde de aplicație !

66

5) Distorsiuni

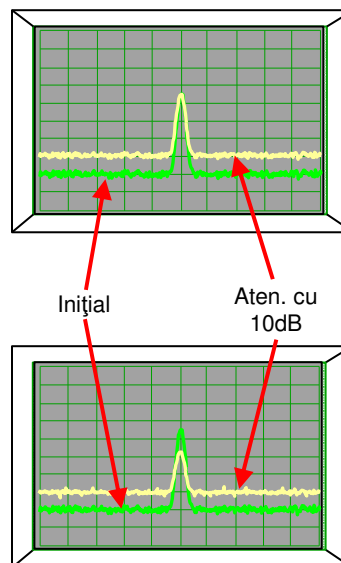
- Mixerul este un element neliniar
- Distorsiuni armonice = produse pe frecvențe care sînt armonici ale sgn. de intrare
- **Q: cum distingem armonicile existente în semnal de cele produse de mixer ?**

67

5) Distorsiuni

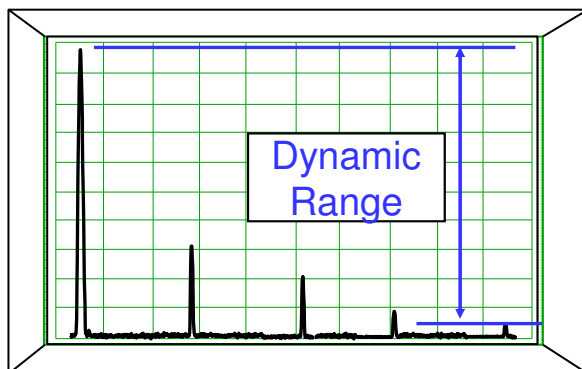
- **A:** vizualizăm o distorsiune armonică și creștem atenuarea de intrare cu 10dB.
- **SUS:** Distorsiunea există în semnal → nivelul nu se modifică, doar crește nivelul zg. cu 10dB
Q: de ce?
- **JOS:** Distorsiunea generată de mixer → nivelul se modifică (tipic: scade) prin modificarea produsului atunci cînd se modifică unul dintre termeni !

Concluzie: atenuatorul de intrare necesar [și] pentru asigurare unui nivel optim la intrarea în mixer !

68

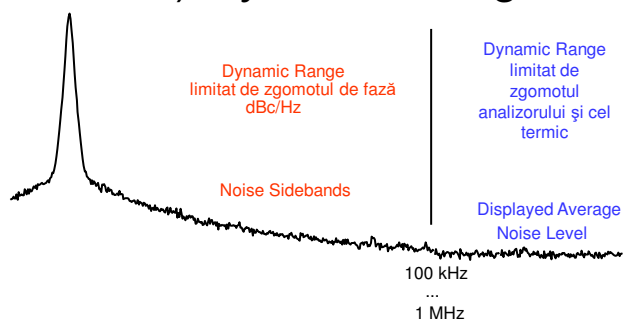
6) Dynamic Range

= raportul (în dB) între cel mai mare și cel mai mic semnal, aflate simultan la intrare, și care pot fi măsurate cu o precizie dată

69

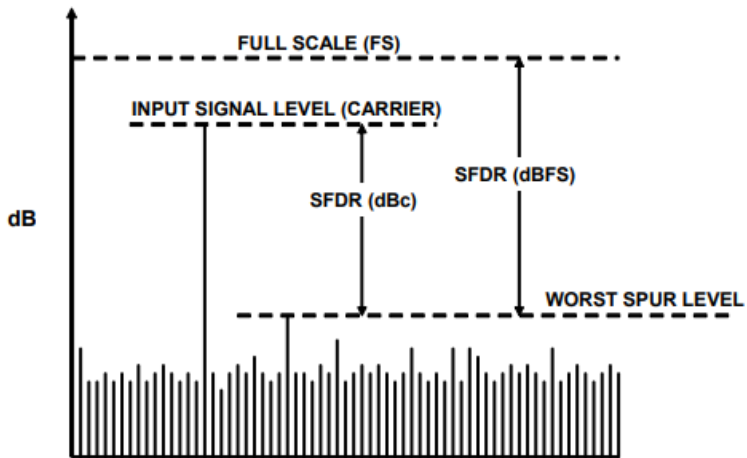
6) Dynamic Range

- Dynamic Range → limitat de mulți factori
- În apropierea semnalului principal → limitat de “fusta filtrului”
- Departe de semnalul principal → limitat mai ales de DANL
- În plus: limitări datorate distorsiunilor (semnale prea mari duc la distorsiuni mari generate local)

70

6) Dynamic Range

Sursa: Analog Devices

Definiție: SFDR = Spurious-Free Dynamic Range

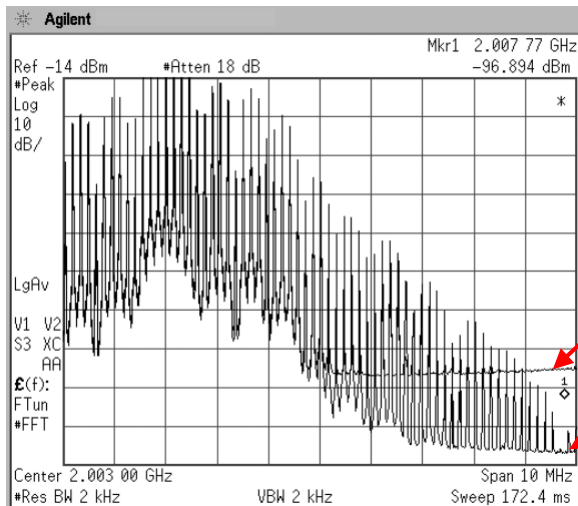
SFDR se exprimă în dBc (Carrier) sau dBFS (Full Scale)

71

6) Dynamic Range

Dynamic Range redus suplimentar în cazul FFT

Exemplu: 2 imagini suprapuse, același semnal vizualizat în modul FFT și în modul cu baleiere

Q: cât e gama dinamică a AS în cele 2 moduri de pe figură ?

modul FFT

modul baleiere (swept)

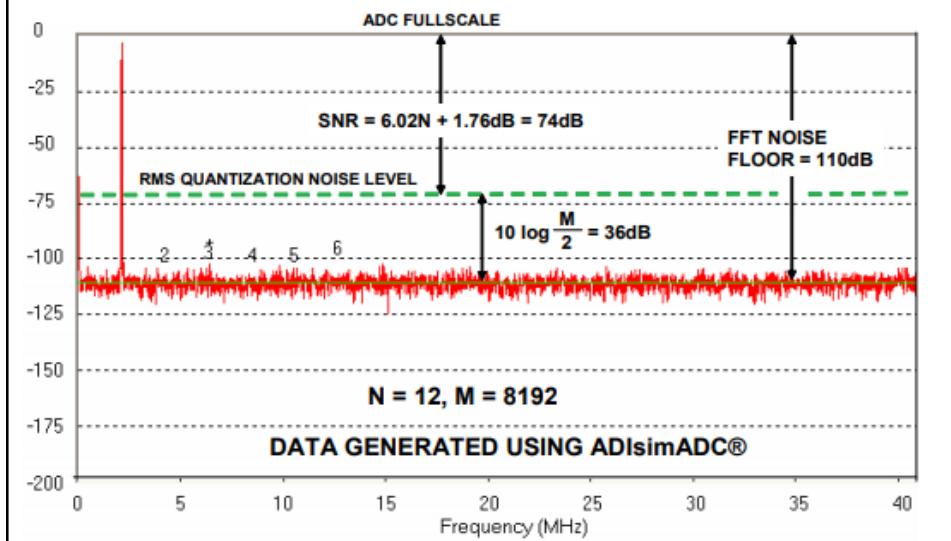
72

6) Dynamic Range

Dynamic Range în cazul unui analizor digital: ADC pe $N=12$ biți + FFT pe $M=8192$ puncte; $10 \log M/2$ este *cîștigul de procesare FFT* (vezi curs PDS)

$$\text{Dynamic Range} = \text{SNR} + 10 \log M/2$$

Sursa: Analog Devices

73

6) Dynamic Range

Dynamic Range mai redus în cazul FFT decît Heterodină

Aplicație: Tehnicianul Dorel măsoară la distorsiometrul din lab. IEM un semnal sinusoidal cu $U_{ef}=1V$ și $\text{THD}+N=0.05\%$ și dorește să vizualizeze cea mai mare armonică în modul FFT pe osciloscop. Ca de obicei, Dorel nu reușește.

- calculați val. efectivă a armonicii în V și dB
- calculați SFDR necesar pt. analizor
- argumentați dacă folosind osciloscopul cu 8b rezoluție verticală în modul FFT, acest lucru este posibil (ignorînd cîștigul de procesare, slide anterior)
- argumentați dc. este posibil folosind analizorul GW-Instek GSP-810 (lab.ASC) care este unul din cele mai ieftine analizoare; concluzie ?

Reference level range	-30 dBm to +20 dBm
Reference level accuracy	± 1 dB at 80 MHz
Input level range	-100 dBm to +20 dBm
Noise floor	-95 dBm @ 30 kHz RBW, -100 dBm typical -75dBm: 150k~10MHz
Amplitude display range	75 dB

74

R.I.P. Instrumentație HP și Agilent

- HP: 1939 - 1999

- Agilent: 1999 - 2014

- Keysight: 1 noiembrie 2014 - prezent

